

PĂRĂSIREA TIMPURIE A SISTEMULUI EDUCAȚIONAL: FACTORI ȘI GRUPURI DE RISC

Doctor habilitat în sociologie **Olga GAGAUZ**

Doctor în sociologie **Mariana BUCIUCEANU-VRABIE**

Cercetător științific **Irina PAHOMII**

Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

EARLY SCHOOL DROPOUT: DETERMINANT FACTORS AND RISK GROUPS

Summary. The article presents the results of the research on the early school dropout based on the secondary analysis of NBS study data *School-to-Work Transition* from 2014–2015. The results obtained show that in the last decades among the 18-24 year olds the proportion of those who left the education system at an early age is around 21-22%. They have a low level of education (at most gymnasium) and no follow-up any form of training (formal or non-formal) in the last four weeks preceding the interview.

About 20% of early school leavers have done so for economic reasons (including the inability to afford any school-related expenses or the need to earn money to support their families, etc.); about 15% said the lack of interest in school and 10,7% - the desire to start work, and every tenth because of the difficulties in learning.

Based on the regression analysis, it was established that among the determinant factors of the early school dropout are residence in rural areas, precarious material (self-assessed) of the household and low level of education of the parents. As the age increases, the likelihood that the young person will no longer continue education and will remain with the low level of education.

Keywords: early school dropout, determinant factors, risk groups.

Rezumat. Articolul prezintă rezultatele cercetării cu privire la părăsirea timpurie a sistemului educațional, în baza analizei secundare a datelor studiului BNS *Tranziția de la școală la muncă* din anii 2014–2015. Studiul demonstrează că în ultimele decenii în rândul tinerilor în vârstă de 18-24 de ani proporția celor care au părăsit timpuriu sistemul educațional constituie circa 21-22%, având un nivel scăzut de educație (cel mult gimnazial) și care nu urmează nicio formă de instruire (formală sau non-formală) în ultimele patru săptămâni precedente interviului.

Circa 20% dintre tinerii care au părăsit timpuriu școala au făcut-o din motive economice (inclusiv din imposibilitatea de a-și permite unele cheltuieli legate de școală sau din nevoia de a câștiga bani pentru a-și susține familia etc.); circa 15% au enunțat absența interesului pentru școală și 10,7% – dorința de a începe activitatea de muncă, iar fiecare al zecelea din cauza dificultăților în învățare.

În baza analizei regresionale s-a stabilit că printre factorii determinanți ai părăsirii timpurii a sistemului educațional se numără: reședința în mediul rural, situația materială precară (autoapreciată) a gospodăriei și nivelul scăzut de educație al părinților. Odată cu creșterea vârstei, se majorează și probabilitatea ca tânărul să nu mai continue studiile și să se limiteze doar la nivelul scăzut de educație.

Cuvinte-cheie: părăsirea timpurie a sistemului educațional, factorii determinanți, grupuri de risc.

INTRODUCERE

Studiile privind sărăcia și excluziunea socială demonstrează că nivelul de bunăstare al populației corelează direct cu nivelul de educație. Școlarizarea, potrivit teoriei capitalului uman, este o investiție de viitor care va genera ulterior venituri mai mari pentru individ.

În general, în literatura din domeniu [11], beneficiile (avantajele) educației se clasifică în monetare și nemonetare, precum și în beneficii private (personale) și sociale. Astfel, pe de o parte, salariul reprezintă un beneficiu monetar și privat al educației, iar ca bene-

ficiu privat nemonetar este sănătatea, capitalul uman produs acasă, gestionarea mai eficientă a gospodăriei, o mai bună adaptare de-a lungul vieții și învățare continuă la domiciliu, satisfacția de la o muncă nemonetară etc. Pe de altă parte, beneficiile sociale monetare sunt efectele asupra creșterii PIB-ului și efectele asupra câștigurilor altora (prin abilitățile manageriale făcându-i mai productivi). Beneficiile sociale nemonetare sunt, de exemplu, avantajele de a trăi într-o societate educată (cu cetățeni mai buni, stabilitate democratică, sărăcie redusă și rate scăzute ale criminalității).

Asigurarea dreptului la educație pentru copii și tineri contribuie la dezvoltarea lor generală și, în con-

secință, pune bazele succesului ulterior în viață, contribuind la sporirea capacităților de integrare profesională și socială, sănătate și bunăstare.

În ciuda beneficiilor pe care le oferă educația, în prezent, părăsirea timpurie a sistemului de educație este un fenomen răspândit încă în multe țări, dar în special în cele în curs de dezvoltare, unde ponderea tinerilor din această categorie ajunge până la 50 la sută.

MATERIALE ȘI METODE

Studiul cu privire la părăsirea timpurie a sistemului educațional și factorii determinanți ai acestui fenomen se bazează pe analiza rapoartelor și datelor statistice ale organizațiilor internaționale, analiza secundară a diferitor studii în domeniu, datele statistice ale BNS.

Evidențierea factorilor și grupurilor de risc în Republica Moldova s-a bazat pe analiza regresională de tip logit, fiind utilizată baza de date a studiului *Tranziția de la școală la muncă* (BNS, 2014/2015). Eșantionul a fost constituit din 1189 de respondenți în vârstă de 15-29 de ani.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Printre organizațiile internaționale preocupate de problema educației în general și, implicit, de monitorizarea fenomenului abandonului școlar/părăsirii timpurii a sistemului de educație, se numără: United Nations Millenium Development Goals, inițiativele UNESCO privind programul „Educația pentru toți”, dezvoltarea la nivelul Uniunii Europene a unor valori de bază în ceea ce privește educația (prin Strategia Europa 2020, statisticile EUROSTAT), studiile OECD și ale International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)

Controlul fenomenului de *părăsire timpurie a sistemului de educație și formare (training)* a devenit o prioritate pentru Uniunea Europeană. Unul din criteriile de referință pentru performanțele medii europene lansate în Strategia Europa 2020 [7] este acela ca până în 2020 *rata de părăsire timpurie*¹ a sistemului de educație și formare să nu depășească 10%. Totodată, recomandările Comisiei Europene din 2011 obligă statele membre să dezvolte și să implementeze strategii naționale de prevenire și diminuare a cazurilor de abandon școlar prematur. Deocamdată, strategii complexe în domeniu au fost dezvoltate și puse în aplicare

¹ Procentul din populația cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani, absolvenți doar ai învățământului secundar inferior sau ai unei forme de învățământ inferioare și care nu mai sunt înscriși într-o instituție de învățământ sau de formare. (Eurostat, LFS).

doar de 1/3 din țările membre ale UE, precum Belgia, Bulgaria, Spania, Malta, Austria și Olanda. Alte două state, Ungaria și România, sunt la etapa de introducere a unor astfel de strategii la nivel național, iar celelalte țări au implementat diverse programe menite să limiteze părăsirea timpurie a învățământului.

În circuitul științific și statistic se regăsesc mai multe concepte ce definesc părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare, raportate la diferite categorii de vârstă: abandonul școlar sau întreruperea învățământului printre copiii de 5-16 ani (School dropout or interrupted learning); părăsirea timpurie a școlii de către o persoană în vârstă de 20-24 ani care nu are o calificare de nivelul doi de educație (lower secondary education) și care nu este înscrisă în nicio schemă educațională (OECD); abandonul școlar (dropping out sau early school leaving) ce presupune părăsirea educației formale (oferite de școală), fără a absolvi ciclul sau programul (UNICEF).

O definiție recentă, la care se raportează țările membre ale UE, enunțată în Recomandarea Consiliului European din 28 iunie 2011 privind politicile de reducere a abandonului școlar (pentru implementarea Strategiei Europa 2020), ține de sintagma „părăsirea timpurie a sistemului de educație” și este folosită în legătură cu tinerii de 18-24 de ani care părăsesc sistemul de educație și training absolvind doar nivelul 2 de educație (potrivit ISCED – Clasificatorul Internațional Standard al Educației) sau chiar mai puțin și care nu mai sunt în niciun sistem de educație sau training (Early Leaving from Education and Training (ELET)).

Pe lângă conceptualizările diferite ale fenomenului de abandon/părăsire timpurie a școlii, în literatura de specialitate [17] se dezbat unele chestiuni care nu au încă un răspuns unitar: cât timp trebuie să fi lipsit un elev de la școală pentru a se considera că a abandonat școala – câteva săptămâni, câteva luni? Ar trebui sau nu să fie incluși cei care aleg să intre în câmpul muncii, cei care se reînscriu la cursuri ca adulți sau cei care nu au capacitatea cognitivă să obțină o diplomă de absolvire a liceului? Având în vedere că fenomenul migrației a luat amploare, mai ales în contextul european al liberei circulații a persoanelor, cei care pleacă în altă țară, continuându-și educația acolo, sunt înregistrați în sistemele naționale ca fiind persoane care au abandonat școala? Ultimul aspect, de altfel, este foarte actual pentru Republica Moldova, or plecarea peste hotare împreună cu părinții este enunțat de către organele de resort ca una dintre cele mai frecvente cauze ale abandonului școlar. Potrivit datelor Ministerului Educației, peste 40 la sută dintre cazurile de abandon școlar, din ultimii ani, se rapor-

tează la elevii plecați peste hotare împreună cu părinții și care sunt integrați în sistemul educațional al țării gazdă.

În Republica Moldova, cadrul legislativ național este în concordanță cu cerințele internaționale și constituie o premisă pentru asigurarea incluziunii sociale a tuturor copiilor și tinerilor [4]. Totodată, a fost elaborată Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”, acesta fiind principalul document de politici în domeniul educației. În actele normative sau în programele de politici și strategii, problema părăsirii timpurii a școlii este enunțată cel mai des ca *abandon școlar* și se raportează, cu precădere, la categoria de vârstă a copiilor de 15-16 ani și constituie 4,8% din totalul populației de această vârstă [5]. Ca indicator statistic se regăsește totuși și termenul *rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri*, identic recomandărilor Comisiei Europene, fiind calculată de către BNS ca raportul populației în vârstă de 18-24 ani cu un nivel scăzut de studii (cel mult gimnazial), care nu urmează nicio formă de instruire (formală sau non-formală) în ultimele patru săptămâni precedente interviului, la numărul total al populației de aceeași vârstă.

Majoritatea țărilor monitorizează fenomenul de părăsire timpurie a sistemului de educație utilizând date extrase din Ancheta Forței de Muncă (Labour Force Survey) condusă de Eurostat pentru țările membre ale UE și din bazele de evidență a elevilor. Doar unele țări, precum Franța, Malta, Slovenia și Marea Britanie realizează studii sistematice concepute special

cu privire la elevii/studentii care abandonează sistemul de educație.

În Republica Moldova studii empirice directe și complexe pe această problemă de cercetare nu există. Tangențial însă fenomenul abandonului școlar prematur este reflectat în studiile cu referire la educație și sistemul de învățământ, în rapoarte ministeriale sau statistice. O abordare empirică mai amplă a fenomenului de abandon școlar, de ultimă oră, prezintă studiul analitic *Elaborarea unui mecanism de calculare a efectivului de elevi în instituțiile de învățământ primar și secundar general pentru anul de planificare/ prognozare, în contextul analizei abandonului școlar* (Ministerul Educației, 2016). Statistic, contabilizarea anuală a ratei de părăsire timpurie a sistemului de educație în rândul tinerilor de 18-24 de ani, este efectuată de către BNS prin Ancheta Forței de Muncă, care se realizează în concordanță cu cerințele metodologice europene (Eurostat), facilitând astfel compararea datelor cu țările UE.

Vizualizarea statisticilor oficiale naționale și internaționale atestă amploarea fenomenului în Republica Moldova. Astfel, rata de părăsire timpurie a sistemului de educație în țara noastră este de două ori mai mare decât media țărilor UE care este de 11% (figura 1). În toate țările se înregistrează discrepanțe de gen în defavoarea bărbaților. În medie pentru UE, acest indicator este de 12,4% în cazul bărbaților și de 9,5% – al femeilor. În Republica Moldova, decalajul între valorile indicatorului pe sexe este foarte mare, de peste nouă puncte procentuale.

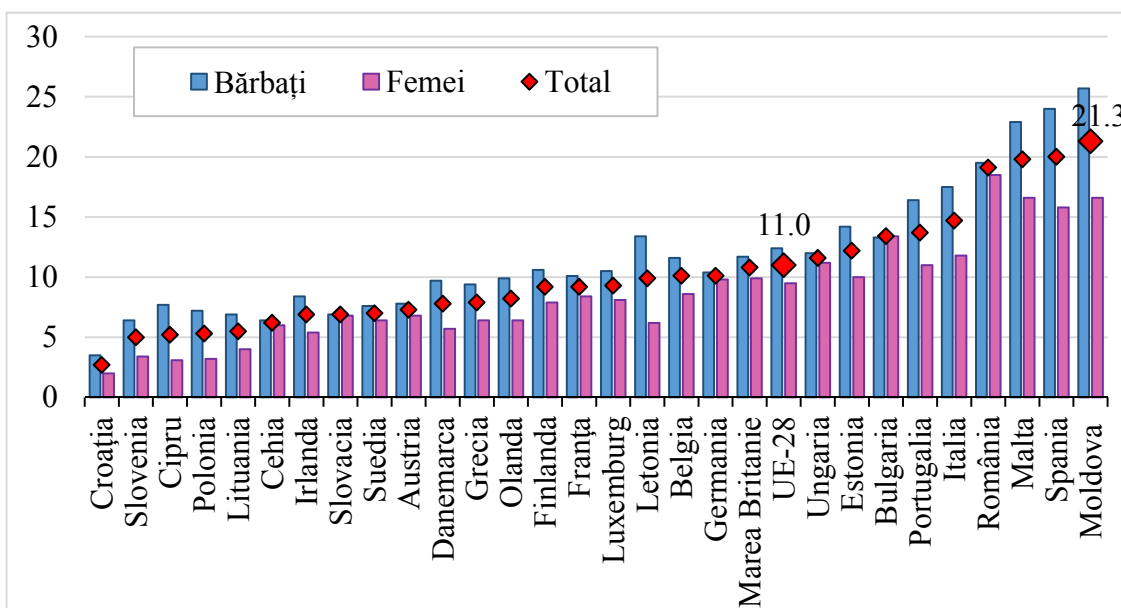

Figura 1. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional în rândul tinerilor de 18-24 ani, țările UE și Republica Moldova, anul 2015

Sursa: Eurostat: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>; BNS

Inegalitățile în educație constituie o realitate în Republica Moldova, reflectând inegalitățile generale ale societății noastre. Educația și formarea profesională reprezintă un domeniu în care tinerii se confruntă în continuare cu unele obstacole, în speță cu accesul limitat la instituțiile de învățământ, calitatea programelor educaționale, necorespunderea pregătirii profesionale cu cerințele de pe piața muncii. Există multe motive pentru care unii tineri renunță prematur la educație și formare, cum ar fi: probleme personale sau familiale, dificultăți de învățare, sărăcia și statutul socioeconomic scăzut, accesibilitatea și corectitudinea sistemelor școlare, climatul școlar și relațiile profesor-elev, discriminare bazată pe unele motive, cum ar fi sexul, etnie, handicap ș.a.

În ultimul deceniu, studiile autohtone [16] privind sistemul de învățământ, în special școlarizarea copiilor din țară, constată deplasarea accentelor referitor la cauzele abandonului școlar, alături de lipsa clară a unor mijloace de ordin material, apar cauze dependente de atitudinea părinților și a comunității. Se impune tot mai insistent atitudinea părinților, preluată de copii: fie că sunt prezenți alături de copii, fie că sunt plecați la muncă peste hotare, în multe cazuri educația copiilor este neglijată.

Excluziunea educațională poate fi măsurată din diverse perspective, printre care capitalul educațional, participarea și accesul la educație, calitatea educației și rezultatele la învățătură [2].

În contextul prezentului articol, ce are ca scop determinarea factorilor excluziunii educaționale a tinerilor în Republica Moldova, mai relevant pentru studiu și explorarea problemei considerăm a fi indicatorul *rata de părăsire timpurie a sistemului educațional*

de către tineri în vârstă de 18-24 de ani. Învățământul secundar este o etapă importantă în dezvoltarea personală și profesională a tinerilor. Însă mulți tineri părăsesc sistemul de învățământ fără abilități necesare pentru integrare cu succes pe piața forței de muncă.

Potrivit statisticii oficiale, în ultimii 15 ani fiecare al cincilea tânăr în vârstă de 18-24 de ani *abandonează prematur sistemul educațional*, or indicatorul nu a variat semnificativ, oscilând în jurul valorii de 21-22%. O tendință de descreștere a indicatorului se observă doar în cazul femeilor tinere: de la 18,8% în anul 2000, la 16,6% în 2015 (figura 2). Acest fapt îl confirmă și nivelul mai înalt al educației printre tinere în raport cu tinerii. Astfel, circa 34% dintre femeile de 15-29 de ani posedă studii superioare, 10,8% – studii medii de specialitate, iar 37,6% – studii liceale/medii generale sau secundar profesional, pe când în cazul bărbaților tineri repartiția este alta: 25,3%, 6,9% și respectiv 43%². Bărbații tineri sunt mai predispuși să părăsească timpuriu sistemul de educație, rata de părăsire fiind chiar în creștere de la 22,5% la 25,7% în anii 2000–2015 [8].

Dacă ne raportăm la mediul de reședință, tinerii de la sate sunt primii în grupa de risc ca subiecți ai excluziunii educaționale accentuate. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional este de peste trei ori mai mare în mediul rural (28,7%) față de cea din mediul urban (8,8%).

După cum atestă rezultatele empirice [8, 9], cu cât este mai scăzut nivelul de instruire absolvit al persoanei, cu atât este mai mare ponderea celor care rămân cu acest nivel de studii, fără a-și continua studiile, din diferite motive.

² Datele se raportează la efectivul total de tineri de 15-29 de ani aflați pe teritoriul țării. Emigranții tineri sunt excluși.

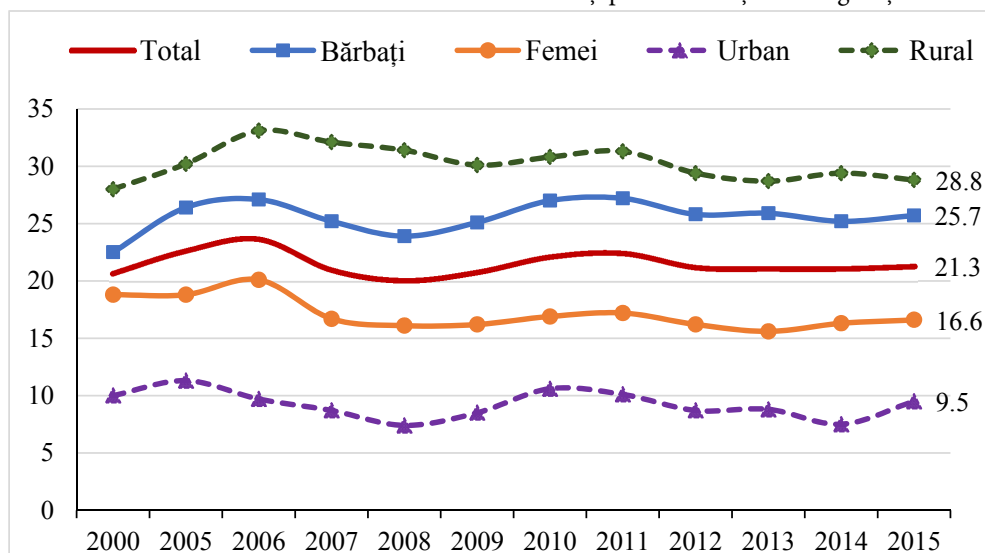

Figura 2. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional în rândul tinerilor de 18-24 de ani în Republica Moldova, 2000–2015, %

Sursa: BNS

Tabelul 1

Modelul de tip logit al factorilor determinanți în părăsirea timpurie a sistemului de educație

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1a	Statutul ocupațional			10.587	2	.005	
	Statutul ocupațional (1)	.534	.426	1.573	1	.210	1.706
	Statutul ocupațional (2)	1.971	.642	9.414	1	.002	7.179
	Statutul marital			.214	4	.995	
	Statutul marital (1)	.150	.945	.025	1	.874	1.162
	Statutul marital (2)	.453	1.057	.184	1	.668	1.574
	Statutul marital (3)	18.447	26378.526	.000	1	.999	1.027E8
	Statutul marital (4)	21.879	24548.475	.000	1	.999	3.175E9
	Vârsta	.329	.051	42.278	1	.000	1.389
	Probleme de sănătate			4.295	2	.117	
	Probleme de sănătate (1)	-19.965	22876.197	.000	1	.999	.000
	Probleme de sănătate (2)	-19.082	22876.197	.000	1	.999	.000
	Situația financiară a gospodăriei			4.253	2	.119	
	Situația financiară a gospodăriei (1)	-1.063	.524	4.117	1	.042	.346
	Situația financiară a gospodăriei (2)	-.771	.438	3.091	1	.079	.463
	F_nivelul de educație (1)	-.015	.350	.002	1	.965	.985
	M_nivelul de educație (1)	-.365	.332	1.214	1	.271	.694
	Existența copiilor proprii (sub 18 ani)	.006	.821	.000	1	.994	1.006
	Mediul de reședință	.285	.342	.693	1	.405	1.329
	Sex	-.364	.290	1.582	1	.208	.695
F_ocupația (1)	19.551	27547.068	.000	1	.999	3.096E8	
M_ocupația (1)	-1.063	.901	1.391	1	.238	.345	
Experiența migratorie	.584	.403	2.093	1	.148	1.793	
Constant	-5.247	35807.329	.000	1	1.000	.005	

Notă: R² – 0.534

Cazuri incluse în analiză – 480 de tineri în vârstă de 15-29 de ani

Circa 20% dintre tinerii care au părăsit timpuriu școala au făcut-o din motive economice (inclusiv din imposibilitatea de a-și permite cheltuieli legate de școală sau din nevoia de a câștiga bani pentru a-și susține familia etc.); circa 15% au enunțat absența interesului pentru școală și 10,7% – dorința de a începe activitatea de munca, iar fiecare al zecelea din cauza dificultăților în învățare. Unii tineri au întrerupt prematur studiile după ce s-au căsătorit – 7,1% (caracteristic, în special, pentru femei); ca urmare a problemelor de sănătate – circa 5%; împotrivirii părinților – 3,2%; nereușitei la examene – 2,9% [8].

Tinerii care părăsesc timpuriu sistemul educațional sunt dezavantajați în procesul de integrare educațională. Totodată, abandonarea înainte de vreme a sistemului de învățământ este o precondiție a șomajului, excluziunii sociale, sărăciei și sănătății precare.

Cu scopul de a stabili profilul tinerilor aflați în situație de risc, această analiză vine să determine potențialii factori ce duc la vulnerabilitate. În acest sens, a fost realizată analiza regresională binară de tip logit

[10] pentru a examina dacă și în ce măsură acești factori de risc corelează cu rezultatele negative.

În funcție de disponibilitatea datelor, relevanța lor și eșantionul cercetării, a fost selectat un set de variabile pentru a determina factorii de risc care duc la vulnerabilitatea tinerilor și excluziunea lor socială. Modelul a integrat trei grupe de factori: la nivel individual – vârsta, sexul, problemele de sănătate, relația cu piața muncii (statutul ocupațional), existența copiilor (proprii), statutul marital și experiența migrațională; la nivel familial – situația financiară a familiei (în baza autoaprecierii), nivelul de educație al părinților și statutul lor ocupațional; la nivel comunitar – mediul de reședință urban sau rural.

Un impact aparte și foarte important asupra bunăstării tinerilor îl are familia. Or, sărăcia gospodăriei din care fac parte sau situația financiară precară, nivelul scăzut de educație al părinților și poziția incertă a acestora în câmpul muncii, toate influențează negativ statutul de bunăstare a tinerilor. Comunitatea și particularitățile acesteia, oportunitățile pe care le oferă, își

Tabelul 2

Modelul de tip logit al factorilor determinanți în părăsirea timpurie a sistemului de educație

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1a	Statutul ocupațional			15.621	2	.000	
	Statutul ocupațional (1)	.799	.380	4.429	1	.035	2.224
	Statutul ocupațional (2)	2.132	.608	12.282	1	.000	8.431
	Vârsta	.361	.039	86.436	1	.000	1.435
	Situația financiară a gospodăriei			8.376	2	.015	
	Situația financiară a gospodăriei (1)	-1.319	.456	8.371	1	.004	.267
	Situația financiară a gospodăriei (2)	-.783	.375	4.360	1	.037	.457
	M_nivelul de educație (1)	-.545	.257	4.518	1	.034	.580
	Constant	-6.645	.814	66.659	1	.000	.001

Notă: $R^2 = 0,519$

Cazuri incluse în analiză – 532 tineri în vârstă de 15-29 de ani

pun și ele amprenta asupra comportamentului și bunăstării tinerilor. În contextul analizei prezente, datele existente au permis de a evalua doar influența pe care o are mediul de reședință (urban sau rural) al tinerilor.

În prima etapă au fost aplicate mai multe modele regresionale (tabelul 1). În primul model au fost introduși factorii de la toate nivelele (individual, familial, comunitar), dar ulterior, prin metoda excluderii, au fost luați în considerare doar factorii cu o semnificație statistică înaltă (tabelul 2)

Ultimul model regresional a permis elucidarea factorilor determinanți cu o semnificație statistică puternică (Sig. <0,5), aceștia raportându-se doar la nivelul individual/comportamental și cel familial.

Variabila dependentă utilizată în cadrul acestui model regresional a vizat tinerii care aveau un nivel scăzut al educației (cel mult studii medii generale incomplete) pe momentul efectuării cercetării și care nu doreau să-și continue studiile.

Vârsta este un factor determinant foarte important. Astfel, odată cu creșterea vârstei, crește și probabilitatea ca tânărul să nu mai continue studiile și să se limiteze doar la acest nivel minim de educație. Or, chiar dacă riscul părăsirii timpurii a sistemului educațional dispăre la vârsta de 17-18 ani, posibilitatea de continuare a studiilor rămâne a fi valabilă pe parcursul întregii vieți, însă observăm că dacă studiile nu sunt continuate la momentul oportun, acestea nu sunt continuate deloc.

Situația materială precară (autoapreciată) a gospodăriei a demonstrat o legătură regresională foarte puternică cu variabila dependentă – părăsirea timpurie a sistemului de educație. În pofida faptului că sistemul educațional actual oferă șanse egale la educație pentru copii din familii cu un statut material diferit, resursele financiare ale familiei și capacitatea acestora de a investi în educația copiilor în mare măsură determină

traectoria educațională a acestora. În cazul părinților cu resurse financiare mai reduse investiția pentru continuarea educației copiilor se dovedește mai puțin rentabilă comparativ cu familiile care dispun de suficiente resurse materiale [3]. Astfel, tinerii care provin din familiile cu o situație materială nesatisfăcătoare sau rea sunt mai expuși riscului de a părăsi timpuriu sistemul educațional decât tinerii din familiile cu un statut material satisfăcător. Lipsurile materiale în familie presează tinerii către angajarea timpurie în munci necalificate, deseori în sectorul informal, lucrul cu ziua, ceea ce constituie un factor de vulnerabilitate a persoanei pe parcursul vieții și contribuie la reproducerea sărăciei.

Nivelul de educație al părinților este un factor predictiv important. Cercetări din spațiul occidental au arătat că statusul educațional parental ridicat crește probabilitatea elevului de a obține la rândul lui o performanță școlară ridicată [6]. Rezultatele analizei regresionale demonstrează că în cazul în care părinții, în special mama, au un nivel scăzut de educație, există o probabilitate mai mare ca și copiii lor să aibă un nivel de studii scăzut, fiind predispuși să părăsească timpuriu sistemul educațional. Acest fapt este determinat de capacitatea slabă a părinților de a ghida copilul în cadrul învățământului școlar, norme culturale specifice, valorizarea scăzută a școlii și a studiilor în general, inclusiv ale celor profesionale. Astfel, are loc reproducerea potențialului uman scăzut printr-un mecanism de perpetuare intergenerațională a lipsei de interes pentru școală care predispozează la părăsirea timpurie a sistemului educațional.

Statutul pe piața muncii a tânărului la fel este foarte important, însă trebuie să menționăm că tânărul cu un nivel inferior al studiilor se poate angaja la un post cu oportunități reduse. Astfel, dacă tânărul a părăsit timpuriu sistemul educațional și a reușit să-și găsească

că un post de muncă, indiferent de calitatea acestuia, descrește probabilitatea ca acesta să aleagă să continue studiile ulterior. Riscul de a nu-și continua studiile este destul de înalt și în cazul tinerilor inactivi.

CONCLUZII

După cum ne demonstrează rezultatele cercetării, părăsirea timpurie a sistemului educațional este un fenomen social complex și multidimensional ce reprezintă un rezultat al impactului unui set de factori: relații personale, contextul economic, social și educațional, relații familiale. Absolvirea învățământului secundar general este o precondiție pentru înscrierea la nivelurile superioare de învățământ și, respectiv, certificarea într-o serie de ocupații, dat fiind faptul că în prezent, cererea de forță de muncă necalificată este în scădere. Părăsirea timpurie a sistemului educațional provoacă anumite deficiențe în derularea integrării tinerilor în viața socială, duc la creșterea ratei șomajului și la costurile publice și sociale mari pentru asistența socială a acestor categorii de populație. Or, tinerii care au un nivel de studii redus au și oportunități de angajare mai puține, câștiguri salariale mici, plasându-se respectiv sub riscul sărăciei.

În acest context, părăsirea timpurie a sistemului educațional reprezintă o provocare complexă pe plan personal și național. Menținerea unui nivel ridicat al proporției tinerilor care părăsesc sistemul educațional fără a obține educație profesională va constitui un obstacol important pentru Republica Moldova în ceea ce privește creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și asigurarea coeziunii sociale, constituind o constrângere semnificativă pentru creșterea economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

Pornind de la toate acestea, politica statului în acest domeniu trebuie să urmărească două obiective majore: 1. prevenirea fenomenului de părăsire timpurie a sistemului educațional și 2. reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala. În pofida faptului că sistemul educațional are un rol important în procesul de incluziune a tinerilor, totuși combaterea fenomenului părăsirii timpurii a sistemului educațional necesită o abordare comprehensivă, coerentă și sistemică care să cuprindă și alte domenii ale politicilor publice, bazată pe o cooperare puternică între autoritățile naționale și locale, schimbul de bune practici etc. [15, 13].

BIBLIOGRAFIE

1. Abandonul școlar din Republica Moldova este generat de migrația forței de muncă. 23.01.2015 // [http://adevarul.ro/moldova/actualitate/abandonul-scolar-](http://adevarul.ro/moldova/actualitate/abandonul-scolar-republica-moldova-generat-migratia-forței-munca-1_54c212bd448e03c0fde0a08c/index.html)

[republica-moldova-generat-migratia-forței-munca-1_54c212bd448e03c0fde0a08c/index.html](http://adevarul.ro/moldova/actualitate/abandonul-scolar-republica-moldova-generat-migratia-forței-munca-1_54c212bd448e03c0fde0a08c/index.html)

2. Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice. BNS, Chișinău, 2010.

3. Blossfeld Hand-Peter, Shavit Yossi. Persistent inequality. Changing educational attainment in thirteen countries, 1993, Oxford: Westview Press. <http://soc.haifa.ac.il/~yaish/papers/ShavitYaishBarHaim.pdf>

4. Codul Educației al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial, nr. 319-324, 24.10.2014.

5. Elaborarea unui mecanism de calculare a efectivului de elevi în instituțiile de învățământ primar și secundar general pentru anul de planificare/ prognozare, în contextul analizei abandonului școlar. Ministerul Educației, 2016 // http://edu.gov.md/sites/default/files/damep_raport_rezultat_studiu_0.pdf

6. Esping-Andersen G. Untying the Gordian knot of social inheritance. 2004, in Arne L. Kalleberg et al. 'Inequality: Structures, dynamics and mechanism. Essays in Honor of Aage B. Sorensen', JAI.

7. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 2010. // <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

8. Ganta VI., Shamchiyeva L. Tranziția tinerelor și tinerilor spre piața muncii în Republica Moldova. Rezultatele anchetelor din 2013 și 2015 privind tranziția de la școală la muncă. OIM, BNS, 2016.

9. Intrarea tinerilor pe piața muncii. BNS. 2010, p. 10. http://www.statistica.md/public/files/ComPresa/Piatza_Fortz_Munca/ITPM.pdf

10. Logit models for binary data, <http://data.princeton.edu/wws509/notes/c3.pdf>.

11. McMahon W. Conceptual Framework for the Analysis of the Social Benefits of Life-long Learning. Education Economics 6, no. 3: 309-346 (1998).

12. Multiple Indicator Cluster Survey (MICS). Chișinău, 2012, <http://mics.unicef.org/>.

13. Policies on Early School Leaving in nine European countries: a comparative analysis. http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policies_early_school_leaving.pdf

14. Popa A., Lupusor A. ș.a. Economia informală în Republica Moldova: o analiză cuprinzătoare, 2015// http://www.cnpm.md/public/files/Economia_informala_26_03_2015.pdf

15. Reducing early school leaving in the EU. European Parliament. Policy department B: structural and cohesion policies. 2011. 350 p.

16. Educația de bază în Republica Moldova din perspectiva școlii prietenoase copilului. Studiu UNICEF, Chișinău, 2009.

17. Studiu-diagnostic privind situația abandonului școlar și părăsirea timpurie a școlii în mediul rural. Raport de cercetare. Sinteză. București, 2011.